

Kazâ namazları ve sünnetler

Yeliz Altın: “Benim sorum, namaz kazaları için ‘özür’ gerektiren bir hal olmadan, (gafletten dolayı) kılınmamış namazlar kaza mı edilmeli yoksa tövbe edilerek bundan sonraki namazlara mı devam edilmeli? Bunlar kaza edilebiliyorsa ve çok fazla sayıda iseler cemaatle kılınan ve farz değeri taşımayan diğer namazların kılınması yanlış mı oluyor? Eğer öyle ise örneğin 10 senede ancak ödenebilecek namaz borcumuz var ise buna devam ederken 10 yıl boyunca teravih namazı ve diğer sünnet namazlarını kılmama gibi bir durum söz konusu mudur?”

Kılmadığımız namazlara dayalı tövbe etmekle, kılmadığımız namazların kazâsını kılmak esâsen çok farklı mânâlar ihtiva eden ameller değildirler. Tövbe namazdan güç alır, kuvvet bulur, daha makbul bir formata girer. Namaz kılmakla tövbenin en makbul şeklini yapmış oluruz. Her namazda tövbe mânâsı vardır. Bu iki kulluğu birbirinden çok net çizgilerle ayırarak, biri olursa diğerine gerek yok gibi söylemlerle, Müslüman’ı iki arada bir derede bırakmayı doğru bulmuyoruz.

O halde diyebiliriz ki, gaflet sebebiyle de kılmamış olsak, kazâ namazı kılmayı aynı zamanda kılmadığımız namazlarla ilgili bir tövbe saymalı ve kılabildiğimiz ölçüde kazâlarımızı kılmaya gayret göstermeliyiz. Cemaatle de kılmış olsak, sünnet de kılmış olsak, kazâ da kılmış olsak, namaz kılmaya yanlış oldu denmez, boşuna kılındı denmez, kabul olmadı denmez. Kul namaz kılmakla kulluğunu gösteriyorsa, bu kulluğu kabul edecek veya reddedecek makam sahibi Rab Teâlâ’dır. Biz kul olarak kul ile Allah arasına giremeyiz.

Bu dînin kurucusu ve koruyucusu Cenâb-ı Allah’tır, tebliğcisi Hazret-i Muhammed’dir (asm). Cenâb-ı Allah Kur’ân’da çok âyetlerde namazı bize emrediyor. Namazın farzını, sünnetini, nâfile kısmını, şeklini, ayrıntısını bize gösterense Allah Elçisi Hazret-i Muhammed’dir (asm). Namazı hiçbir şekilde ihmal etmememizi

bizden isteyen de zât-ı risâlettir, yani bizzat Allah Resûlüdür (asm). Ve Allah'ın, namaz borcu olmayanları Cennetine alacağı hususunda verilmiş sözü bulunduğunu bildiren de Allah Resûlü'dür (asm). Yine Peygamber Efendimiz'in (asm) bildirdiğine göre, namaz borcu olanlar için Allah'ın verilmiş bir sözü yoktur; dilerse Cennetine alacak, dilerse azap edecektir.

Beş vakit namaz içinde zimmetimizde olanlar, yani kılmadığımızda borç hanemize yazılanlar “farzlardır”. Sünnetler ve sâir nâfileler, kılmadığımızda borç hanemize yazılmazlar. Sünnetleri kılmadığımızda feyzinden istifâde etmemiş oluruz; fakat geleceğe dönük borçlu konumda olmayız.

Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) hayatın her alanında örneğimiz olduğu gibi, kazâ namazları hususunda da ilk ve en mükemmel örneğimizdir. Her ne sebeple olursa olsun; vaktinde kılınmayan namazların kazâ edildiğinin ilk örneğini de biz Resûl-i Ekrem Efendimiz'in (asm) hayatında görmekteyiz. O (asm) kazâ namazı kılmış ve bizim için de kapıyı açık bırakmıştır.

Sünnet namazlar, Allah Resûlü'nün (asm) farz namazlara ilâveten bazen şiddetle önem verdiği, bazen de hafiflik içinde, zora koşmadan kıldığı nâfile namazlardır. Bunlardan, vitir namazına ve sabah namazının sünnetine çok ehemmiyet verdiği, hemen ardından öğle ve akşam namazlarının sünnetlerine de ehemmiyet verdiği, fakat ikindi ve yatsı namazlarının sünnetlerini daha hafif bir ihtiyârî tercih içinde kıldığı sahih rivâyetlerde vardır. Peygamber Efendimiz'in (asm) bütün bu davranışları isteyene ruhsat, isteyene de azîmet kapılarını açacak mahiyette bulunmaktadır.

Kazâ namazları zimmetimizde bulunan ve kılmaya borçlu olduğumuz “farz namazlardır”. Kazâ namazlarının sevap ve feyzi günlük farzlarımız kadar yüksektir. Yani derecesi en yüksek sevaplardandır. Sünnet namazlar ise, farzlardan sonra ve farzlara ilâveten, derece derece bize feyiz ve sevap kazandıran nâfilelerdir.

Kazâ namazları ile sünnet namazların konumunu mezhep imamı da tartışmışlardır. Kazâ namazları hakkında serdedilen müteber görüşlerden edindiğimiz izlenim şudur: Kazâsı çok olup da, kendisini kazâ kılmaya çok sıkı programlayan birisi, bu programını her şeye rağmen aksatmamak için, bazen sünnetler yerine kazâ kılabilir. Bunda bir sakınca yoktur. Bu, namaz mükellefinin kendi tercihidir. Dîn buna müsaade eder.

Fakat bunu sürekli bir yol olarak benimsemek ve sünnetlerden tamamen kopmak doğru değildir. Dengeyi kurmakta fayda vardır. Şöyle ki: Vitir namazı vâcip

olduğundan kazâ için terk etmemeliyiz. Sabah namazının sünnetini de, dîn sahibinin çok önem verdiği sünnet-i müekkede olduğundan kazâ için terk etmemeliyiz. Ahmed bin Hanbel'e göre sâir sünnetler yerine kazâ kılınabilir. Sünnetler yerine kazâ kılma ruhsatı, Şâfiî ve Mâlikî mezheplerinde de vardır.

Hanefî mezhebine göre de, sünnetler yerine kazâ kılınması en azından “vebâl getirmez”; fakat mümkünse sabah namazı ile birlikte öğle ve akşam namazlarının sünnetleri de kılınabilirse; daha da imkân varsa ikindi ve yatsı namazlarının sünnetleri de kılınabilirse daha faziletli olur.

Kazâsı çok olup da sıkı bir programa girenler bu içtihatlardan birine göre amel edebilirler.